

GLASBENA ZORA

Izdaja dne 16. vsakega meseca

FR. GERBIČ

v Ljubljani.

Cena za pol leta 1 gld. 50 kr.

GLASBENA ZORA

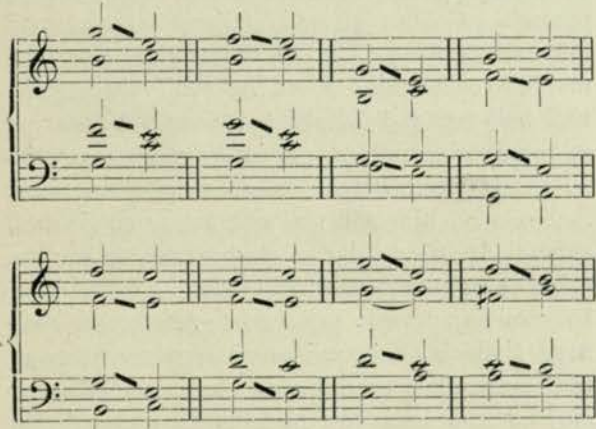
✦ ✦ ✦ Izhaja 16. dne vsakega meseca in velja za pol leta z muzikalno prilogo vred 3 krone. ✦ ✦ ✦
Uredništvo in upravnništvo: Turjaški trg šte. 1.

O postopu glasov

v ravnožečnih vidnih in skritih kvintah in oktavah.

(Konec.)

Končno omenjamo še skritih oktav čez septimo, katere so vedno napačne, naj se nahajajo med zunanji ali srednji glasovi, kakor v naslednjih primerih:

Kakor smo že omenjali, je polje skritih kvint in oktav tako obširno, da se pravila ne dajo staviti za vsak pojedini slučaj, kje je dovoljena njih uporaba in kje ni dovoljena. Glavno pravilo pa naj bode posebno začetnikom, da se skritim kvintam in oktavam izogibljejo povsod tam, kjer je in kolikor je mogoče. Kjer je pa sicer harmonična zveza akordov pravilna ali kjer bi drugače melodičnemu toku glasov škodovali, kakor tudi pri umetniški obdelavi določenih motivov ali sekvenc, kjer bi se mogli izogniti skritim kvintam in oktavam le na škodo omenjenim važnejšim faktorjem, tedaj se sme rabiti postop dveh glasov v skritih kvintah in oktavah brez pomisleka.

Do sedaj tu navedene napake v postopu dveh glasov v ravnožečnih vidnih in skritih kvintah in oktavah pa niso smatrati za napake, ako nastanejo med glasovi pri zvezi akordov, kateri so med seboj ločeni bodisi po pavzah, bodisi po

glasbenih odstavkih (cenzurah), to je, če se nahajajo med glasoma na koncu kakega stavka ali motiva s pričetkom naslednjega stavka ali motiva, če ti tudi niso med seboj ločeni po pavzah. Ako vzamemo v roke skladbe raznih priznanih, dobrih skladateljev, najdemo v njih mnogo takih postopov glasov v skritih kvintah in oktavah, katere bi lajik, ki nima še dovolj razvitega glasbenega obzorja po svojem enostranskem pojmu pravil, smatral za napake, kar pa temu ni tako. Višji obziri, katere smo že omenjali v predstojećem, nalagali so tedaj tem skladateljem, da se takim postopom glasov niso izognili povsod. Pravila je treba sicer poznati, toda mrtve črke so, ako ne poznamo tudi njih izjeme, brez katerih bi bila skladateljeva fantazija v vednih sponih, ki bi mu zabranile vsako svobodnejše gibanje in vsaki višji polet.

Naj tu končno navedemo kot primer še jako izredno, pa poetično izjemo, katero si je dovolil sloveči francoski skladatelj Gounod na koncu svoje opere «Faust» v zboru nebeščanov z uporabo postopov glasov celó v ravnožečnih vidnih kvintah in oktavah.

Začetek tega zbora glasi se naslednje:

Kako veličastno se glasi ta zbor v kljub vseh ravnožečnih vidnih kvint in oktav! Zdi se nam, kakor da bi nas bil hotel prenesti skladatelj v one nebeške višave, kjer rešeni vseh pozemeljskih

M D 77 / 1983

verig uživamo čiste nebeške harmonije, katerih ne težé nikakoršne pozemeljske spone. In komu izmed dosedanjih glasbenikov bi bilo prišlo na misel, spodtikati se nad harmonizacijo tega zbora

zavoljo te poetične licence, kakor da Gounod ni vedel, kaj pomenijo v harmoniji ravnožežne vidne kvinte in oktave?!

F. G.

Večni mornar (Der fliegende Holländer).

(Konec.)

Tej operi je nastopil Wagner vprvič svojo lastno pot, opustivši vzore konvencionalnih oblik laške in francoske opere.

Kaj pa karakterizuje novo Wagnerjevo smer in v čem obstoji razlika med njim in drugimi opernimi skladatelji, ki so živeli in delovali pred njim in ob njegovem času? — Njegovi predniki in potomci so pokladali večjidel vso važnost na zunanji efekt glasbe, ne glede na to, če je taista v soglasju s peto besedo ali ne. Pri njih so se vrstili samospevi za samospevi, dvospevi, trospevi, ensembli i. t. d. ne glede na karakteristični dramatični izraz situacije v dejanju in ne glede na karakteristiko različnih oseb. Orkester je imel pri njih večjidel le podrejeno, spremljajočo ulogo. Za oko pa se je skrbelo s sijajno opravo i. t. d. Zunanji efekt jim je bil tako rekoč namen, ki karakterizuje njih glasbo. Wagner pa je rabil vse te faktorje le kot sredstvo tam, kjer je hotel z njimi doseči večji dramatično resničnost v raznih situacijah opernega dejanja. Pri njemu je glasba v tesni zvezi s peto besedo, s katero popolnejše izraža čustva, kakor pa bi mu bilo mogoče to storiti le z samo besedo. Wagnerja nazivajo pesnika-skladatelja po vsej pravici, saj je vsem svojim operam napisal tudi sam besedilo, katero ni le okostje za glasbeni nakit, ampak ima samo za se dramatično, pesniško veljavo. Tej dvojni lastnosti in sposobnosti Wagnerjevi je tudi pripisovati, da sta si beseda in glasba v njegovih operah v dramatičnem oziru tako podobna, kakor dvojčka, katera ne moreta zatajiti svoje sokrvnosti, saj sta se porodila v duši enega in istega skladatelja in tako rekoč obenem. Wagner sicer tudi rabi oblike solospjevov, dvo- in večspjevov, ensemble, zборе i. t. d., toda vselej le tam, kjer jih dramatična situacija dejanja zahteva. Toda on ne pretrgava njim na ljubo, zavoljo zunanjega efekta toka dejanja z nepotrebniimi pritiklinami. V svoji glasbi nam podaja Wagner vedno dramatično verjeten izraz onega čustva, katero hoče

z dejanjem obuditi v nas. Ne bomo trdili, da se mu je v «Večnem mornarju» že vse tako posrečilo, kakor je to zamišljaj in kar je v popolnejši meri dosegel v svojih poznejših operah, ker v dramatičnem obziru opere bi se dalo morda marsičemu prigovarjati, tako n. pr. o nedovolj jasnem pojavu ljubezni Sente, katera je s svojo zvestobo rešila «Večnega mornarja», o ne dovolj razvitem karakterju Erika, ki vedno le zdihuje k Senti in premalo odločno dela, da bi si pridobil in učvrstil ljubezen Sente i. t. d. To so prav za prav pomanjkljivosti drame same na sebi, katera ima tudi bolj značaj balade kakor drame. Vendar pa se mora pripoznati, da se je Wagnerju posrečilo že v tej operi, katera se po svoji novi smeri razlikuje od njegovih prejšnjih kakor noč in dan, spraviti dejanje v sklad z glasbo tako, kakor zna dober slikar dati narisani podobi s primernimi barvami izraz večje podobnosti resničnega realnega življenja. K dosegi vsega tega mu pomaga tudi krasna instrumentacija, v katerej je Wagner mojster in v kateri ga ni še nihče presegel. Do Wagnerja je zaujemal orkester v operah, z malo izjemo nekaterih skladateljev, le bolj podrejeno nalogo, on pa ga smatra v svojih operah tako rekoč enakopravnim z vsemi drugimi faktorji opere in se tako znatno razlikuje od drugih opernih skladateljev tudi v tem pogledu. Njegova instrumentacija je napojena z najlepšimi karakterističnimi bojami za izraz našega čustvovanja. Z njeno pomočjo umeje Wagner vsako situvacijo dejanja primerno oživljati in glasbeno ilustrirati. Do sedaj ni v glasbi še noben skladatelj tako krasno slikal razburjeno valovje morja, kakor ga je slikal Wagner v svojem «Večnem mornarju».

Kot karakteristiko Wagnerjevih oper moramo omenjati še takozvanih vodilnih motivov, katerih se poslužuje ta skladatelj tudi že v tej operi pri nastopu različnih oseb in kateri nam tako rekoč napovedujejo njih nastop. Kot posebna karakteristika Wagnerjeve glasbe pa je še nje-

gova kromatična modulacija, v kateri je pravi mojster in s katero riše takorekoč vsako stopnjevanje človeškega čustva.

Preobširno bi bilo za naš list spuščati se v podrobnejšo analizo in oceno pojedinih opernih točk. Hoteli smo podati s tem člankom le kratko skico o novi smeri Wagnerjevega delovanja, katera se pričinja z «Večnim mornarjem», s katerem je napravil pravo revolucijo na polju dramatične glasbe in zadel na najhujše nasprotstvo

od strani vseh onih, kateri so prisegli na stare operne oblike. Toda valovje se je sedaj poleglo in četudi semtertje še kdo povzdigne svoj glas proti «wagnerijanstvu», je to le osamljenec, čigar glas se razbije ob trdni skali, na katero je stavil Wagner svojo zgradbo, enako kakor se razbije morsko valovje ob pečinah morskega obrežja.

In tako se sveti ime Wagnerjevo med opernimi skladatelji kot svetla zvezda danica, jasnega dneva predhodnica.

F. G.

Z m e s.

Zanimiva umetniška preskušnja v sultanovem haremu. Slavni češki virtuoz na gosli Fr. Ondříček, kateri je letos 17. januarja v koncertu «Gl. Matice» očaral s svojo genialno igro vse občinstvo, pripovedoval nam je že pred leti, ko je tu pri nas koncertoval, naslednjo zanimivo dogodbo iz svojega umetniškega življenja, katero so poslednji čas objavili že tudi nekateri drugi časopisi.

Na svojem umetniškem potovanju, tako nam je pripovedoval Ondříček, sem prišel v Carigrad. Tam me je povabilo Nj. Veličanstvo sultan, da koncertiram pred njim in njegovim zbranim haremom. Dasiravno me je to izredno odlikovanje jako počastilo, bilo mi je vendar nekako tesno pri srcu, ko sem stal pred durmi otomanskega dvora, katere tako skrbno varujejo pred vsimi smrtniki, in ko sem se spomnil drastične dogodbe, katera se je pripetila pri priliki takega koncerta v haremu mojemu kolegu Wilhelmiju. Pri takih dvornih koncertih je tamkaj namreč navada, da prinese po izvajanju vspešnih točk dvorni obrednik koncertistu kako neznano skladbo, katero naj ta zaigra «prima vista», da s tem takorekoč svojo umetniško sposobnost še nekako bolj posvedoči. Wilhelmiju, kateremu se je izročila po njegovem koncertu taka skladba, pa se je branil, taisto izvajati rekoč, da je njen lahki slog namenjen le začetnikom in da se ne strinja z njegovo umetniško častjo, da bi jo izvajal. Turški dvorni kapelnik je ves v zadregi to nepričakovano odpoved naznanil dvornemu obredniku, kateri jo je zopet ves osupnjen sporočil sultanu, ki je že nestrpnost povpraševal, kaj je uzrok, da se ne izvaja dotična kompozicija. Ko pa je zvedel uzrok, je rekel sultan nevoljno: «Recite g. Wilhelmiju, da je to prazen izgovor! On zna igrati le to, česar se nauči, ta skladba pa mu je pretežka!»

Tako je govoril sultan, — Wilhelmiju pa je podaril visok red.

Ko sem stopil v cesarsko dvorano v haremu, je nadaljeval Ondříček, vladal je tam neizmerno glasen hrup. Dvorana je bila prazna, le v sredini je stal koncertni klavir, pred njim pa klavirni spremljevalec in orkester: — majhen boben in piccolo (mala flavta). Ozrem se okrog, videl pa nisem drugega, kakor zlato omrežje navzgor, izza katerega je prihajal oni omamljajoči glasni hrup. V tem se odpro vrata. Naprej je stopal dvorni obrednik in za njim Nj. Vel. sultan. V tem trenutku je zavladal mir. Začel sem izvajati točke svojega koncertnega vspešnega. Vidno zadovoljen je sultan vsako točko odlikoval s svojim glasnim: «Aferim! aferim!» (Vrlo dobro!) Po končanem vspešnem pa je prišel res tudi k meni dvorni kapelnik in mi je izročil papir, na katerem so svedočila vidna znamenja, da je moral biti že v marsikateri roki. Na temu papirju pa je bila napisana smešno lahka kompozicija «La somnambule» («mesečnica»), katero sem, da ustrezem tamošnji dvorni šegi, igral «prima vista». Sultan je bil s tem očitno jako zadovoljen in je poslal avstrijskemu poslaniku pismo, v katerem mu čestita k velikemu umetniku njegove države. Še danes ne vem, je pristavil Ondříček, imam se li zahvaliti za to najvišje priznanje izvajanju svojega koncertnega vspešnega ali — «prima vista»-igranju . . .

Dobra akustika. Sloveči učenjak Steele je postavil veliko dvorano, katera je bila namenjena javnim govorom. Hoteč se prepričati, ali ima dvorana dobro akustiko, ukazal je vsem delavcem, kateri so imeli pri stavbi posel, naj stopijo na oder in naj ima jeden izmed njih kratek govor. Delavec, kateri je bil za to odbran, pa se je izgovarjal, češ da ni govornik in ne vé, kaj naj bi govoril. «Ej kaj», ga je na to zavrnil učenjak,

«jaz ne tirjam učenega govora, govori le, kar ti pride na misel!» Na to je stopil delavec na oder in takole govoril: «Dragi gospod, mi tukaj delamo že šest tednov, pa nismo dobili še vinarja plače. Kdaj pa nam vendarle plačate, kar ste

nam dolžni?» — «Dovolj, dovolj!» je zaklical Steele. «Le stopi doli, priznati moram, da vse, kar si govoril, je bilo jako dobro in jasno slišati, toda vsebina govora mi ni ugajala».

Slovenska glasbena in pevska društva.

V soboto, dné 7. t. m. se je izvajal v «Narodnem domu» v Ljubljani tretji redni koncert «Glasb. Maticе». Vspored I. oddelka tega koncerta je obsegal Fr. Schubertovo simfonijo v H-mol, ter pesmi Schuberta, Brahmsa, Czajkowskega, Lysenka in Wagnerja, katere sta pela gđc. Carneri in g. Nosalewicz. Drugi del koncertnega programa pa je obsegal iz Dvořákovеga krasnega oratorija «Sv. Ljudmila» prvi del.

Koncert se je krasno povedel, kakor so že poročali obširnejši in podrobnejši naši dnevnik.

Želeti bi bilo, da bi slovenska pevska društva pošiljala «Gl. Zori» kratka poročila o svojem delovanju ter ji o prilikah svojih pevskih in glasbenih produkcij naznanjala svoje vsporede s kratkimi recenzijami o izvajanju. Iz tega bi si lahko naši bralci sestavili kratek pregled o delovanju in napredku naših pevskih društev in sploh o gibanju našem na glasbenem polju.

Zato nas je jako razveselilo poročilo o veselici s petjem, katero so priredili dijaki v kn. škof. dijaškem semenišču v Mariboru meseca svečana in katera se je obnesla jako dobro, kakor naznanja to poročilo. Da gojé slovenski dijaki tudi na periferiji slovenske zemlje marljivo petje, je še posebno hvale vredno in zasluži, da bi jih marljivo posnemali tudi drugod. Saj je lepo petje ne samo najlepša zabava, ampak tudi blaži in vzgaja plemeniti čut srca.

Tudi katoliško društvo za delavke v Ljubljani je priredilo pred pustom dva zabavna večera s petjem in z gledališko predstavo, pri kateri priliki se je pelo več čveteroglasnih slovenskih zborov, zloženih in prirejanih za štiri ženske glasove. Mnogoštevilni ženski zbor se je pri tem odlikoval s čisto intonacijo in z lepim prednašnjem vseh pevskih točk, tako da je njih petje napravilo tudi na izbirčno uho najugodnejši učinek, kar služi zboru in njegovemu marljivemu pevovodju, g. Fr. Ferjančiču v posebno čast.

Vesti iz umetniškega sveta.

V Berlinu so priredili 2. marca v takozvani Beethovenovi dvorani koncert, v katerem so se izvajale skoraj samo le Dvořákovе kompozicije. Občinstvo je bilo oduševljeno od lepote Dvořákovih skladb, ter je pri tej priliki še izredno odlikovalo tudi češkega dirigenta g. Nedbala in koncertnega violinista g. Hoffmanna, katera sta bila za ta koncert povabljeni iz Prage, prvi da diriguje koncert in drugi, da nastopi kot solist na goslih.

Mladi češki virtuoz na gosli, g. Jan Kubelik, kateri je še ne pred dvema leti absolviral praški konservatorij, slavi sedaj na svojih umetniških potih, kamor pride, slavlje, s kakoršnim se more

ponašati do sedaj še malo umetnikov. Tako je n. pr. samo v Pešti igral v kakih 12 koncertih pri vedno natlačeno razprodanih hišah, ter je s svojo izredno dovršeno tehniko očaral vse občinstvo tako, da je kar strmelo in ga obsipalo z venci in cvetjem. Peštanski žurnalisti pa so mu še posebej poklonili lep srebrn venec. Enak utis je napravil v koncertih tudi na Dunaji, v Berlinu, v Gradcu in drugod. Kritika govori o njem kakor o pravem fenomenu in ne more najti dovolj izrazov hvale in občudovanja za njegovo nepresegljivo tehniko. Kubelik je tudi nadarjen in originalen komponist.

Slovenska glasba.

Gorski odmevi. Pod tem naslovom je izdal g. Janez Laharnar 11 svojih moških zborov in čveterospevov, kateri bodo dobro došli našim pevskim zborom. Melodika in ritmika teh zborov je besedilu primerna in bo tudi poslušalcem ugajala. V harmoničnem pogledu bi bilo treba še semtertje izpraviti nekatere nedostatke. Pri tej priliki bi svetovali g. skladatelju in vsem drugim našim skladateljem, da ne skladajo na pesmi, katere imajo že priznane dobre napeve, zopet še druge nove napeve, kakor se pri nas pogostoma

zgoditi tako, da ima včasih kaka pesem po štiri ali še več napevov. Saj nam ne manjka dobrih, za skladbo primernih pesmi. Gorski odmevi so 8. delo skladateljevo, katero si bo v pevskih krogih pridobilo, kakor se nadejamo, gotovo mnogo prijateljev, ker so zbori lahko izvedljivi in melodični. Vrh tega je cena 80 kr. za zvezek, ki obsega 23 strani velike oblike, jako nizka. Skladbe se dobivajo pri g. skladatelju, ki je organist v Št. Viškigori, pošta Slap ob Idriji, in kateremu želimo, da ga z naročbo prav izdatno podpirajo.

Triglav.

Besede Slavinove.

Navdušeno.

Uglasbil Ign. Hladnik, op. 42.

Sopran.
Alt.

Tenor.
Bas.

f *p*

Oj Tri-glav, moj dom, ka - ko si kra - san! Ka - ko me iz-

pp *p* *cresc. e string.* *ff*

vab-ljaš iz niz-kih ra - van V po - let - ni vro - či - ni na svo - je vr-

pp *p* *cresc. e string.* *ff*

f *p* *mf*

he, Da tam si v sa - mo - ti spo - či - je sr - ce, Kjer po - tok iz-

f *p* *mf*

f *p*

vi - ra v ska - lov - ju hla - dan. Oj Tri - glav, moj dom, ka-

f *p*

Bariton solo. Bolj mirno.

Oj Triglav, moj dom, če tu-di je svet Za-
pp
 ko si kra - san! Oj Triglav, moj dom,

ča - ral s ču - de - si mi več - krat po - gled, Tu - ji - na smeh-lja-je mi
 če tu - di je svet Za - ča - ral

ka - za - la kras, Le na te sem mis - lil lju - be - če ves čas. O Te - bi sem
 s ču - de - si mi več - krat po - gled, Le

sostenuto.

sa-njal sred svetlih dvoran, Oj Tri-glav, moj dom, ka - ko si kra - san!

na te sem mis-lil lju - be - če ves čas. Oj

sostenuto. *p* *f*

sostenuto. *p* *f*

Tempo *lmo.*

Tri-glav, v spo - mi-nu ži - vi mi tvoj čar, Za - to pa te lju - bim in

p

p

Mirno.

pp

bom Te vsi - kdar; In zad-nja ko u - ra od - bi - la mi bo, Pod

pp

mf a tempo

Tvojim ob - zor-jem naj sni - va te - lo, Kjer ptič-ki ra - dost-no na-

mf a tempo

f *rall.* *ff* *sostenuto* *p* *pp*

zna - nja - jo dan, Oj Tri - glav, moj dom, ka - ko si kra - san!

f *rall.* *ff* *sostenuto* *p* *pp*

Da sem jaz ptičica.

Besede Aleksij Nikolajeve.

Allegretto.

Uglasbil dr. Benjamin Ipavec.

Sopran.
Alt.

mf *f*

1. Da sem jaz pti-či-ca, kam bi zle - te - la? Tja bi zle - te - la na
2. Da sem jaz ro-ži-ca, kje bi cve - te - la? Lju-be-mu bi - la bi
3. Da sem jaz zvez-di-ca, kam bi sve - ti - la? Lju-be-mu se - va-la

Tenor.
Bas.

mf *f*

mf

1. šta-jer-sko stran, Lju - be-mu tam bi na o-ken-ce se - la,
2. o - ken-ca kras; On - bi me tr-gal na nedrih duh - te - la,
3. bi na ob - raz; Li - ce bi zr-la mu, ra-dost bi pi - la, *

mf

* Opazka. 3. kitica se poje do *, potem *poco a poco crescendo*, zadnji 4 takti pa *forte* in *poco piu mosso*.

cres - cen - do

1. Pa o zve-sto-bi mu svo-ji bi pe - la; Glasno mu pe - va-la noč bi in dan.
 2. Ljubko duh - te - la bi, krasno ža - re - la, Da bi v ne - de - ljo me zr - la vsa vas.
 3. K se - bi v vi - ša - ve ga si - nje va - bi - la, Pot - lej pre - sreč - na, oh, bi - la bi jaz!

cres - cen - do

Čolničku.

Andante.

Besede S. Gregorčičeve. Uglasbil Viktor Parma.

Sopran.
Alt.

Tenor.
Bas.

p Po mor - ja neskončni vo - di Čol - nič me - ni drag ves - la, Ko - dar

p ho - di, ko - dar bro - di, Oh po - vso - di, oh po - vso - di, Du - ša mo - ja ga sprem -

p *f* *rall.* lja. Oh ko - dar bro - di, ko - dar ho - di, ko - dar bro - di, ko - dar ho - di sto proš -

mf *a tempo* *cresc.*

mf *a tempo* *cresc.*

nja Iz sr - ca zanj po - ši-ljam, zanj po - ši-ljam do ne - ba, do ne

ba. čez vi - har-ni val mor - ja.
Bro-di čol-nič, sreč-no bro-di

Adagio.

Bog ne - beš-ki naj te vo-di, On naj ču-va te v ne-zgo-di

K mir - ni ko-či - ci na pro-di Kma - lu naj ti pri - ti da.

Iz mojih pesmi.

Adagio.

Štev. 4.

Uglasbil Jos. Procházka.

pp sempre legato

con pedale

p espressivo

cresc.

Ped.

Ped.

Ped.

rit.

dim.

pp

cresc.

First system of musical notation. Treble and bass staves. Treble clef starts with a piano (*p*) dynamic. Bass clef has a *Ped.* (pedal) marking. The system includes the instruction *cresc. e string.* and dynamic markings *fz* (forzando) in both staves. A repeat sign with a first ending bracket labeled '8' is present at the end of the system.

Second system of musical notation. Treble and bass staves. Treble clef has a *ff* (fortissimo) dynamic. Bass clef has a *Ped.* marking. The system includes the instruction *molto cresc.* and dynamic markings *ffz*. A repeat sign with a first ending bracket labeled '8' is present at the end of the system.

Third system of musical notation. Treble and bass staves. Treble clef has a *molto dim.* (molto diminuendo) instruction. Bass clef has a *Ped.* marking. The system includes dynamic markings *pp* (pianissimo) and *pppp* (pianississimo). A repeat sign with a first ending bracket labeled '8' is present at the end of the system.

Fourth system of musical notation. Treble and bass staves. Treble clef has a *pp* dynamic. Bass clef has a *pp* dynamic. The system includes dynamic markings *ppp* and *pppp*. A repeat sign with a first ending bracket labeled '8' is present at the end of the system.

Fifth system of musical notation. Treble and bass staves. Treble clef has a *ppp* dynamic. Bass clef has a *pppp* dynamic. The system includes dynamic markings *dim.* (diminuendo) and *pppp*. A repeat sign with a first ending bracket labeled '8' is present at the end of the system.